

A JAPÁN-FILIPPÍNÓ KAPCSOLATOK ALAKULÁSA A 21. SZÁZADBAN

A második világháborús japán hódítás során a délkelet-ázsiai országok közül talán egy sem szenvedett annyit, mint a Fülöp-szigetek, de a 20. század második felére gyökeresen átalakult a kapcsolatok dinamikája. Ma a közös gazdasági és biztonságpolitikai érdekek miatt a két ország szövetsége folyamatosan erősödik, miközben az Egyesült Államok védelmében bízva nyíltan szembehelyezkednek Kína expanziós törekvéseivel.

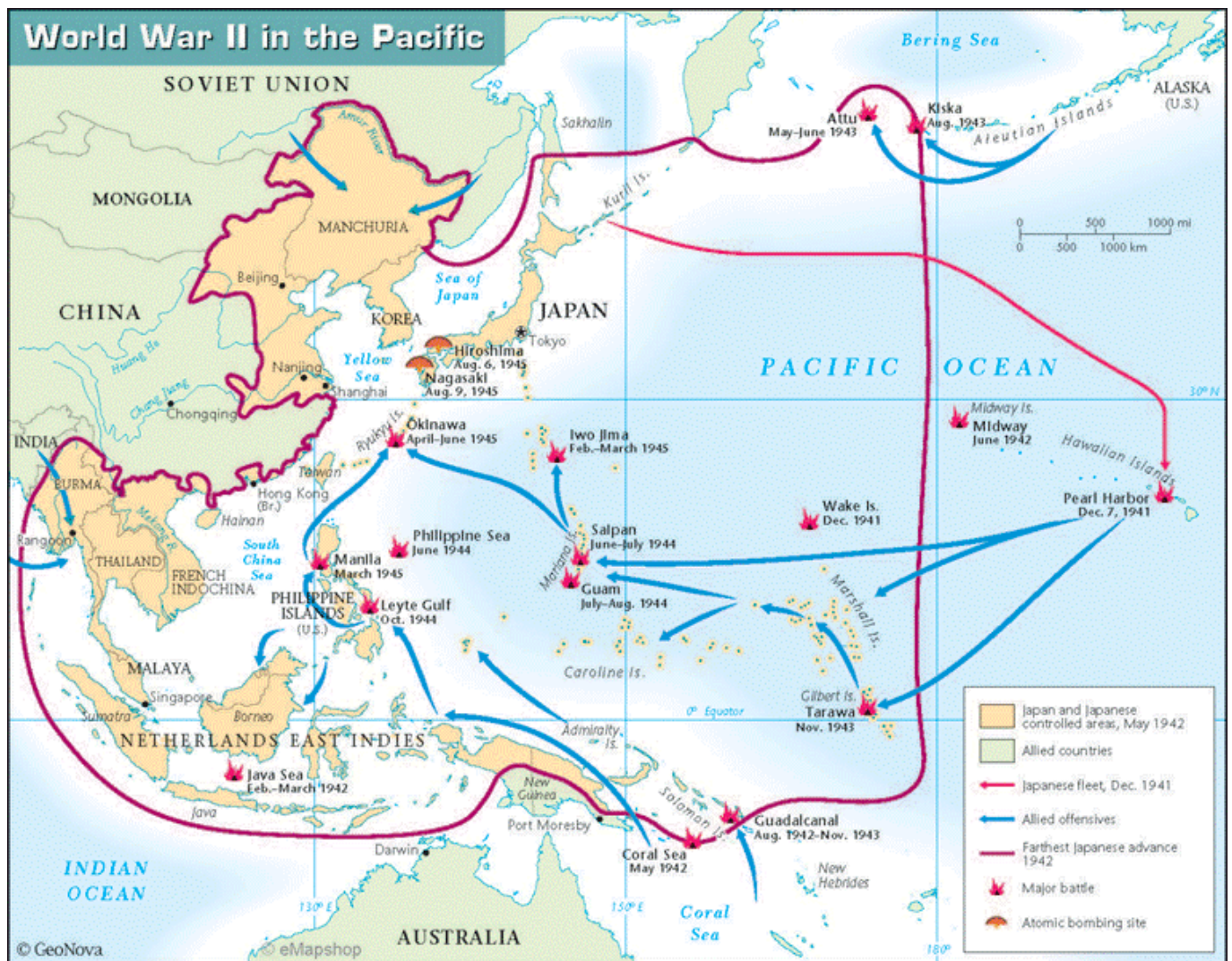
A Fülöp-szigetek a második világháborús japán hódítás egyik legnagyobb áldozatának tekinthető, ennek ellenére – a kelet-ázsiai országokkal szemben (Kína, a két Korea) – sikerült túllépnie a múlt okozta megrázkódtatásokon, melynek következtében a két ország kapcsolata ma teljes mértékben kiegyensúlyozott, sőt baráti. Kétségtelen, hogy a világpolitika alakulása erőteljesen befolyásolta a kapcsolatok harmonizációját. A világháborút követően a közös gazdasági érdekek mentén indult meg az együttműködés, amely a 20. század végére a politikai kapcsolatok szorosabbra fűzésével lassan a biztonsági szférára is áttért. Kína felemelkedése az 1990-es évektől mindkét országot félelemmel töltötte el, ez pedig döntő lökést adott a biztonsági-katonai kapcsolatok megerősítésének. Az Egyesült Államok „fordulat Ázsia felé” politikája pedig a korábbiaknál is nagyobb mértékben támogatja legfőbb szövetségeseinek együttműködését, ezért egyáltalán nem meglepő, hogy 70 évvel a második világháború befejezését követően a Fülöp-szigetek számára az USA mellett Japán az egyik legfontosabb nagyhatalmi szövetséges, miközben szakítva a korábbi pacifista elvekkel Japán is nyíltan felvállalja a patrónusi szerepet.

A FÜLÖP-SZIGETEK A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN

Miután az Egyesült Államok a 19. század végén Spanyolországtól megszerezte a Fülöp-szigetek feletti fennhatóságot, a felemelkedő Japánnal szemben, komoly stratégiai előnyöket remélt az új pozíciótól.[1] A második világháború eseményei azonban tökéletesen bizonyították, hogy az USA elszámította magát, a szigetek védelme stratégiaiag lehetetlenné vált, a felkészülés elégtelensége, valamint a katonai vezetők által elkövetett hibák pedig egyenesen vezettek a japán megszálláshoz. Japán számára a Fülöp-szigetek elfoglalása stratégiai értelemben nem sokat jelentett, de a délkelet-ázsiai birodalom megteremtése érdekében mindenképpen szükséges lépésnek minősült.[2]

1941 december 8-án a japán csapatok partraszállását a **Douglas MacArthur** tábornok parancsnoksága alatt álló amerikai-filippínó haderő képtelen volt megakadályozni, a légi- és a haditengerészeti támogatása nélkül pedig csupán a fokozatos visszavonulást választhatta. **MacArthur** távozását követően csapatai 1942 májusáig folytatták a harcot, a kapitulációt követően viszont az ország nem kerülhette el a japán megszállást. Az ellenállás azonban nem szűnt meg, hiszen az eltérő politikai célokat képviselő (Amerika barát, ill. kommunista) gerillák – a szövetségeseik támogatásával – a

háború végéig folytatták a küzdelmet. 1944 októberében a második világháború legnagyobb tengeri ütközetében a Leyte-öbölben Japán súlyos vereséget szenvedett, az amerikai haderő partraszállását követően pedig megkezdődhetett a szigetek felszabadítása, amely csupán 1945 júliusára fejeződött be.[3]



A második világháború Délkelet-Ázsiában[4]

A japán megszállás rendkívül súlyos megpróbáltatások elé állította az országot. A japánok ugyan megpróbálták megnyerni maguknak a filippínók rokonszenvét, ennek jegyében a függetlenséget is megígérték, de az 1943 októberében kikiáltott „független” köztársaság **José P. Laurel** vezetésével aligha orvosolta a lakosság szenvedését. A megszállást elsősorban a mindennapi problémák, vagyis a japán kizsákmányolás okozta éhínség, munkanélküliség, ill. a kényszermunka és a háborús pusztítás jellemezte. Az amerikai és a filippínó veteránok számára különösen fájó a bataani halálmenet emléke, melynek során kb 650 amerikai és 2500-10000 filippínó hadifogoly halt meg a japánok embertelen bánásmódjának köszönhetően.[5] Összességében a második világháború során közel 1 millió filippínó vesztette életét, az anyagi kár pedig meghaladta a 8 milliárd dollárt.[6] Talán nem túlzó **Carlos P. Romulo** külügyminiszter 1951-es San Francisco-ban tett kijelentése, melynek értelmében – figyelembe véve az ország területét és népességét – Ázsiában a Fülöp-szigetek volt a

japán hódítás legnagyobb áldozata.[7]

A FILIPPÍNÓ-JAPÁN KAPCSOLATOK ALAKULÁSA A HÁBORÚT KÖVETŐEN

A függetlenné vált Fülöp-szigetek kormánya először 1950-ben egy kereskedelmi megállapodás révén létesített kapcsolatot az amerikai megszállás alatt álló egykori hódítóval.[8] 1951 szeptemberében a japán békeszerződés aláírásánál a Fülöp-szigetek is képviseltette magát, de a háborús jóvátételről és a gazdasági fejlesztési kölcsönökről nem született megállapodás, így a diplomáciai kapcsolatok felvétele is csupán 1956-ban történt meg. Az 1970-es évekig a kapcsolatok fejlődését elsősorban három vitatott kérdés tisztázatlansága akadályozta: 1. Miként történjen a jóvátétel megfizetése? 2. A fejlesztési kölcsönök milyen formában szolgálnák a legjobban Manila érdekeit? 3. A barátsági, kereskedelmi és hajózási egyezmény tervezett részletei.[9] Utóbbi egyezmény megkötése 1973-ban majd ennek módosítása 1979-ben viszont elhárította az akadályokat a bilaterális kapcsolatok fejlesztésének útjából, így az 1970-es évek végére Manila számára a Japánnal fenntartott kapcsolat jelentőségét csupán az USA-hoz fűződő speciális viszonya múlta felül. Az 1980-as években a tendencia tovább folytatódott, Tokió stabilan a Fülöp-szigetek legfőbb segélyezőjévé lépett elő.[10] A hidegháború végére Japán soft power diplomáciája[11] teljes mértékben elérte célját, a gazdasági segítségnyújtásnak köszönhetően az egykori hódító a filippínók szemében a legfőbb jótévővé változott, megalapozva a kooperáció további elmélyítésének lehetőségét.

Az 1990-es évek során megváltozott a kapcsolatok dinamikája. Kína felemelkedését mindkét ország fenyegetésként értékelte, vagyis Tokió arra törekedett, hogy gátat szabjon a kínai expanciónak miközben biztosítsa, hogy a Fülöp-szigetek számára továbbra is az USA maradjon a legfontosabb stratégiai partner, Manila pedig Kína ellensúlyozására és az USA mellé keresett megbízható befolyásos szövetségest.[12] Ennek következtében korántsem meglepő, hogy a 2001 szeptemberében **Koizumi Konicsiro** miniszterelnök és **Gloria Macapagal-Arroyo** elnök találkozásánál döntés született a kapcsolatok új szintre történő emeléséről, vagyis egy rendszeres éves viszonylatban megrendezésre kerülő, politikai-biztonsági dialógus elindításáról.[13]

Asia's Sharp Turn From Japan to China

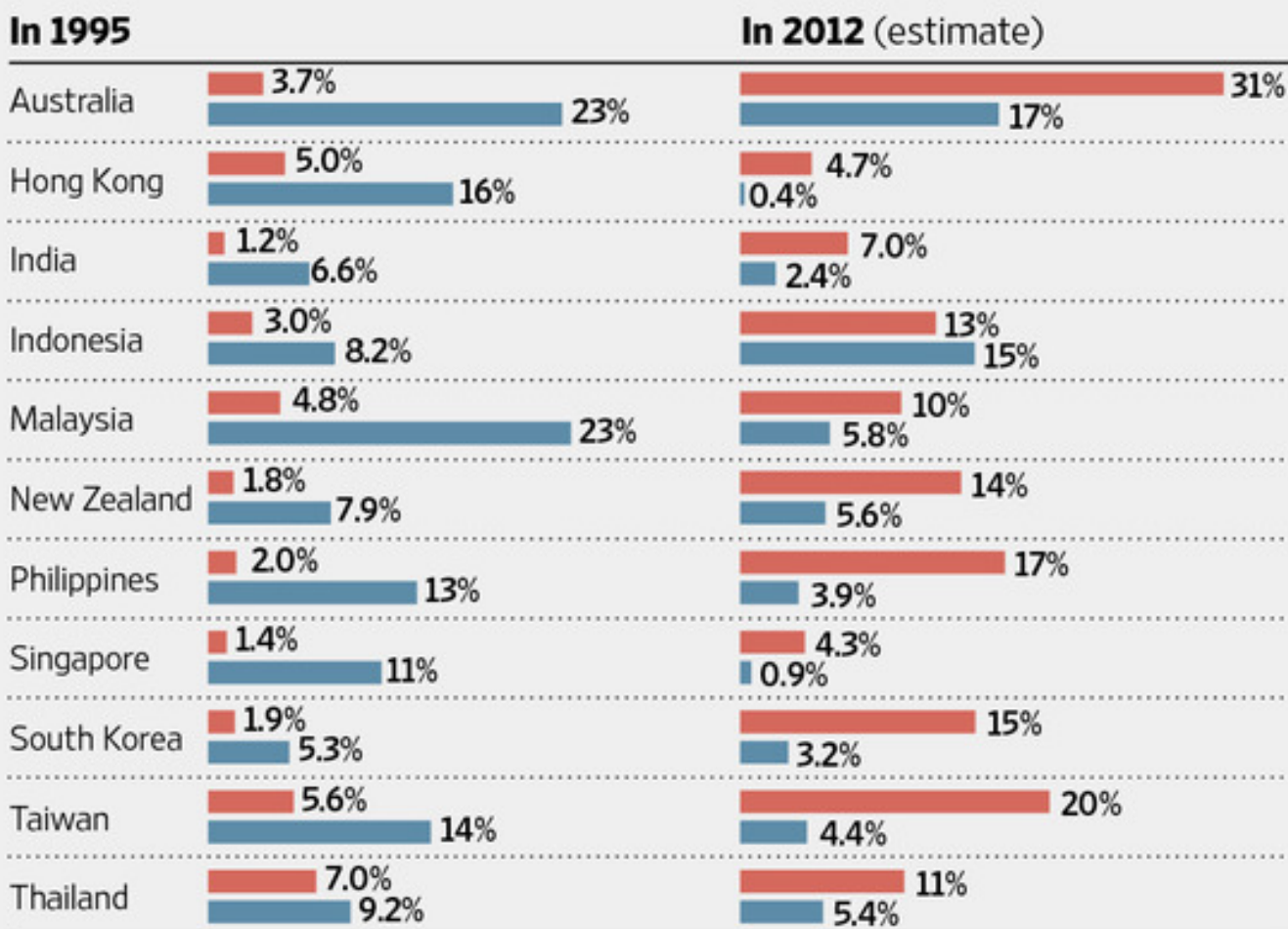
A new International Monetary Fund report illustrates Asia's growing economic dependence on China, and increasing independence from Japan.

Exports to China or to Japan*,

Share of each country's/economy's total exports

■ To China

■ To Japan



* Domestic value added embodied in exports to China and Japan as a percentage of the total.

Source: IMF Asia and Pacific Regional Economic Outlook.

The Wall Street Journal

A délkelet-ázsiai régió gazdasági kapcsolatai Kínával és Japánnal[14]

A biztonsági együttműködés elmélyítése

A 2001-es legfelsőbb szintű találkozó döntésének megfelelően a dialógus alapvetően Japán és a délkelet-ázsiai országok közötti bizalomépítés fokozását szolgálta, miközben az aktuális eseményekre reflektálva a nemzetközi terrorizmus elleni együttműködést állította a középpontba. Manila és Tokió már a nemzetközi

fórumokon[15] is igyekezett közös biztonsági álláspontot kialakítani – így az USA térségbeli meghatározó szerepéről is azonos véleményen voltak – most pedig erre már bilaterális szinten is lehetőség nyílt, a katonai vezetés fokozódó bevonásával. A tömegpusztító fegyverek és a rakétatechnológia proliferációjának megakadályozása a tárgyalások során mindvégig nagy hangsúlyt kapott, miközben a két ország katonai együttműködése az ENSZ békefenntartó misszióiban való részvétel, a fegyveres erők továbbképzése, ill. a közös katasztrófavédelmi fellépés keretében valósult meg a legjobban.[16]

2005 februárjában került sor az első japán-filippínó politikai-katonai dialógus megrendezésére, melynek során a regionális biztonság, a hagyományos fegyverek proliferációja és a terrorizmus, a kalózkodás, a tengeri biztonság és a transznacionális bűncselekmények kérdéseinek megvitatása kapott központi szerepet.[17] Az év májusában pedig igazi történelmi eseménynek számított **Ono Yoshinori** a japán védelmi ügynökség igazgatójának[18] manilai látogatása, hiszen a japán nemzetvédelem ilyen magas rangú képviselője hivatali minőségében még soha nem utazott a Fülöp-szigetekre. A konzultációk során a korábbi témák mellett már a közös hadgyakorlatok rendezése is felmerült, valamint az amerikai csapatok lehetséges filippínó területeken való állomásoztatása.[19]

A 2007 decemberi harmadik dialógus abból a szempontból is figyelmet érdemel, hogy – előrevetítve a 2010-es évek történéseit – mindkét résztvevő ország figyelme alapvetően a kínai haderő fejlesztésére, annak megnövekedett képességeire, ill. esetleges agresszív magatartására irányult. Mivel a Fülöp-szigetek-Kína védelmi kapcsolatok 2004-ben indultak újtárra, és noha a két ország további közeledésétől aligha kellett tartani, a japán fél mindent megtett, hogy Manilát eltántorítsa még az esetleges ez irányú kísérletektől is.[20]

Az új évezred első évtizede kétséget kizáróan bizonyította, hogy Japán újra meghatározó biztonságpolitikai szereplővé vált a térségben, melynek azonban a Kínával szembeni eredményes fellépéshez szüksége van az USA és lehetőség szerint a délkelet-ázsiai országok támogatására is. A Fülöp-szigetek tökéletesen megfelelt a kritériumoknak, hiszen az ország Kína ellenében éppen egy olyan regionális gazdasági partnerre vágyott, mint Japán, így a biztonsági kapcsolatok szorosabbá fűzése mindkét félnek érdekében állt, lefektetve a mai szövetség alapjait.

Partnerség a 2010-es évek első felében

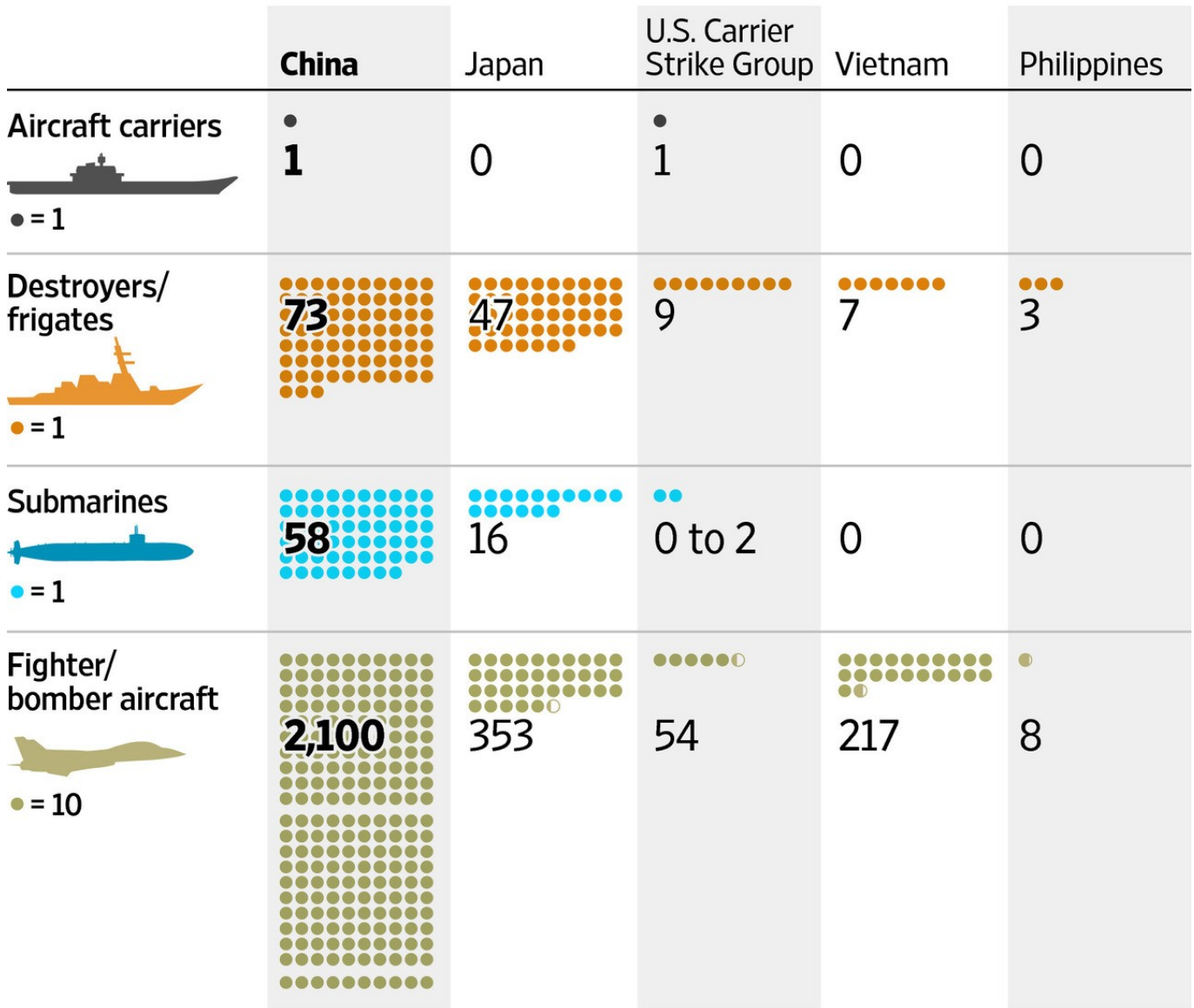
2010 után a japán-filippínó biztonsági kapcsolatok tovább erősödtek, ennek indoklására pedig több tényező is felsorolható. Az egyik legfontosabb ezek közül az új, a korábbiaknál nacionalistább célokat követő kormányok hatalomra kerülése, melyek a kölcsönös védelmi együttműködés elmélyítését politikájuk egy meghatározó talpkövének tekintették. A Fülöp-szigeteken **Benigno Aquino** 2010-es elnökké választása jelentette a fordulatot, míg Japánban **Shinzo Abe** 2012-es miniszterelnökké

történő beiktatása hozott változást.

Hivatalba lépését követően **Aquino** rögtön elkötelezte magát az ország védelmi képességeinek fejlesztése mellett, továbbá a territoriális védelem és a tengeri biztonság megteremtése révén igyekezett határozottan képviselni a nemzet érdekeit a vitatott hovatartozású Spratley-szigetek ügyében, többnyire a kínai törekvésekkel szemben.[21] Délkelet-Ázsia leggyengébb haderejének felfejlesztése érdekében a filippínó kormány elsősorban legfőbb szövetségesére az USA-ra kívánt támaszkodni – a 2014-ben megkötött Megnövelt Védelmi Együtműködési Megállapodás ezt világosan tükrözte – de emellett a kelet-ázsiai partnerek, mint Dél-Korea és Japán bevonása is nélkülözhetetlennek tűnt.[22]

Power Projections

China aims to boost its maritime forces, but it already has an edge over its rivals in terms of the sheer size of its air and naval fleets.



Sources: U.S. Department of Defense, World Air Forces 2015 report, Japan Self-Defense Force (Japan fighter)

THE WALL STREET JOURNAL.

Kína, az USA, Japán, Vietnam és a Fülöp-szigetek haditengerészete a számok tükrében[23]

Abe 2012-ben kezdődő második miniszterelnöksége[24] Japán globális szerepvállalásának erősítésére helyezte a hangsúlyt, a proaktív pacifizmus politikájával összhangban pedig a védelmi erők modernizálása mellett kötelezte el magát, miközben egyre nagyobb érdeklődést mutatott a délkelet-ázsiai országok katonai modernizációt célzó programjai iránt.[25] Ennek jegyében kezdődtek tárgyalások hadihajók és repülőgépek esetleges vásárlásáról, vagy katonai segítségnyújtás keretében történő átadásáról a két ország kötött, még **Abe** 2014 decemberi

újraválasztása előtt. Nem mellékes, hogy a két kormány 2011 szeptemberében stratégiai partnerségi megállapodást írt alá, amely szintén elősegítette a védelemgazdasági együttműködés elindítását.[26]

Az Egyesült Államok által 2011-ben meghirdetett „fordulat Ázsia felé” vagy „kiegyensúlyozás” néven ismertté vált külpolitikai koncepciója az USA kelet-ázsiai szerepvállalását volt hivatott erősíteni, Kína előretörésével szemben. Maga a koncepció a biztonsági (katonai), gazdasági és kulturális téren is jelentős célokat fogalmazott meg, többek között a szövetségesekkel való együttműködés fokozását, továbbá a partnerországok egymás közötti kooperációjának drasztikus megerősítését is.[27] Lényegében, bár az USA elkötelezte magát a Fülöp-szigetek támogatása mellett, gazdasági és katonai értelemben egyre nagyobb mértékben számít Japánra. A két ázsiai ország viszont nem csupán a legfőbb szövetséges érdekeit szándékozik követni: Mivel az amerikai koncepció gyakorlati megvalósíthatósága erősen kérdéses, Japán és a Fülöp-szigetek igyekeznek biztosítani magukat kettejük minél szorosabb partnerségével.

Table 2: Military Spending of Japan, China, and the United States in 2010-2030

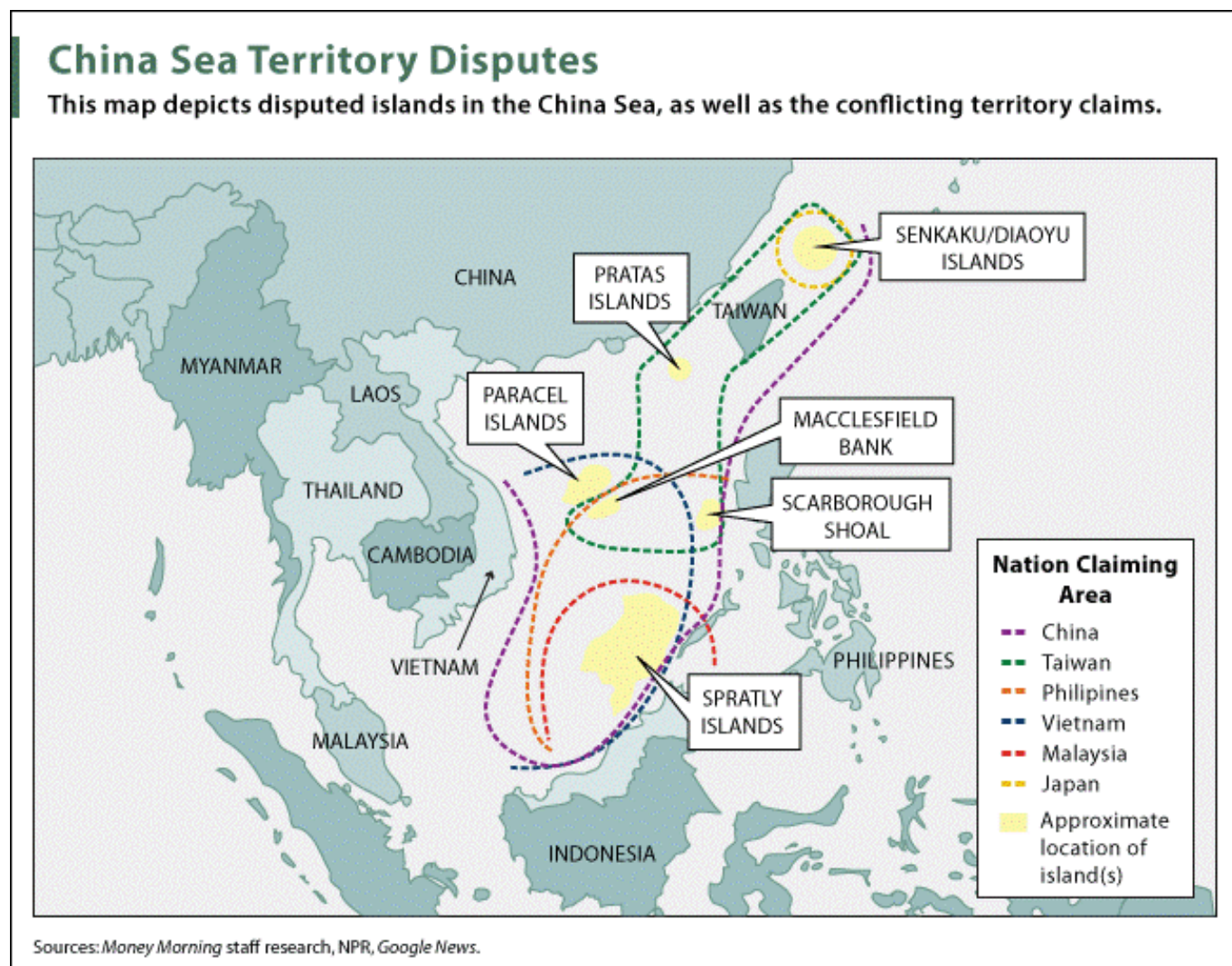
Unit: 2010 USD/million

| | 2010 | 2015 | 2020 | 2025 | 2030 |
|-----------------|---------|---------|-----------|-----------|-----------|
| Japan (1.0%) | 51,420 | 63,797 | 73,804 | 80,018 | 84,100 |
| US (4.7%) | 687,105 | 845,676 | 1,043,681 | 1,171,069 | 1,335,331 |
| US (3.0%) | N/A | N/A | 666,179 | 747,491 | 852,339 |
| China (H. Est.) | 160,020 | 309,904 | 497,010 | 744,238 | 1,067,457 |
| China (2.2%) | 114,300 | 221,360 | 355,007 | 531,599 | 762,469 |

Kína, japán és az USA katonai kiadásai 2010-2030[28]

Természetesen a filippínó-japán közeledést erőteljesen befolyásolta Kínának a Dél-kínai- és a Kelet-kínai-tengeren tanúsított agresszív magatartása. Kína és Japán között elsősorban a Senkaku-szigetek hovatartozása a feszült viszony forrása és 2013-ban miután Kína deklarálta a Légvédelmi Azonosítási Zóna bevezetését a térségben, egy fegyveres összecsapásnak is reális esélye mutatkozott.[29] Ezzel egyidejűleg a Dél-kínai-tengeren is egymást érték az incidensek – különösen a kínai és a filippínó fél

között – a Spratley-szigetek, de valójában a stratégiai jelentőségű tengeri kereskedelmi útvonalak feletti ellenőrzés megszerzése végett.[30] A kínai veszély elhárításához ezért az összefogás mindennél fontosabbnak bizonyult.

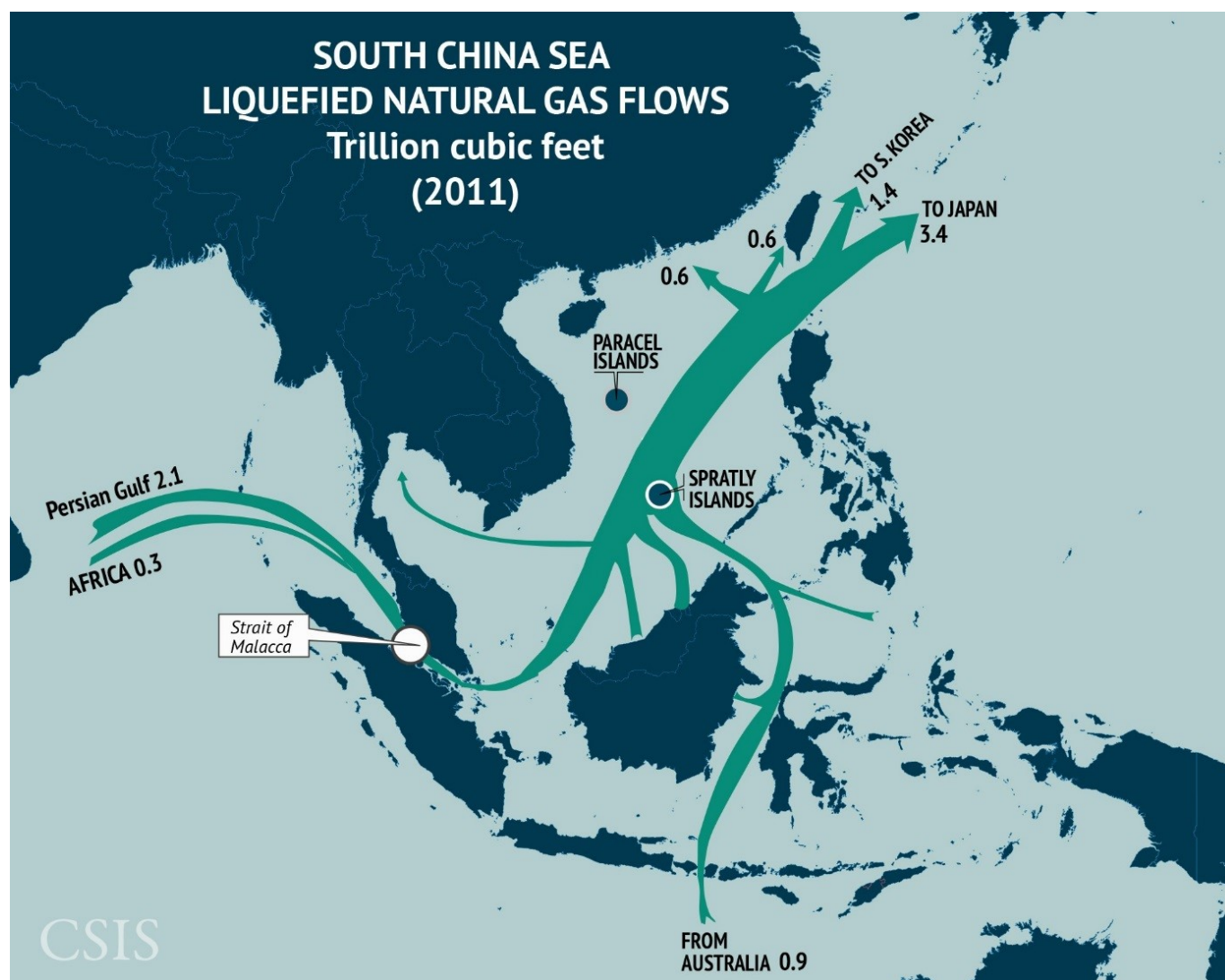


Területi viták Kelet- és Délkelet-Ázsiában[31]

A 2015-ös fejlemények

2015 januárjában *Voltaire Gazmin* a Fülöp-szigetek védelmi minisztere Japánba látogatott, ahol kollégájával *Gen Nakatanival* megállapodtak a védelmi kapcsolatok újabb szintre való emelésének részleteiről. A rendszeres miniszteri szintű találkozók mellett a nem tervezett tengeri összetalálkozásokat szabályozó kódex kialakítását is szükségesnek tartották, miközben egy közös hadgyakorlat megtartásáról is határoztak. Japán ezen túl kötelezettséget vállalt a katasztrófavédelmet és a technikai fejlesztéseket érintő filippínó kérések teljesítésére.[32] Ennek első fázisaként áprilisban Japán elnyerte a jogát 10 a filippínó parti őrség számára készülő hadihajó gyártásának 200 millió dollár értékben.[33] Májusban a két ország a Dél-kínai-tengeren – az USA részvételével – megtartotta az első közös hadgyakorlatát, melyet rögtön júniusban

követett egy újabb. Június elején **Aquino** elnök és **Abe** miniszterelnök Tokióban aláírta a megerősített stratégiai partnerségről szóló dokumentumot, melynek keretében Manila a jövőben még könnyebben juthat japán haditechnikához, a kínai szigetfeltöltésekre[34] válaszul pedig a két politikus határozottan kiállt a dél-kínai-tengeri status quo megőrzése mellett. A nemzetbiztonságot érintő hírszerzési információk cseréje szintén az egyezség részét képezte.[35]



Délkelet-Ázsia stratégiai jelentőségű tengeri kereskedelmi útvonalai[36]

Szeptember elején a második világháború befejezésének 70. évfordulóján – a nyugati országok és Japán mellett – a Fülöp-szigetek sem képviseltette magát a pekingi ünnepségeken, jól érzékeltetve a Kínával szembeni fenntartásait. Néhány nappal később a japán parlament elfogadta az önvédelmi erők reformjáról szóló törvénytervezetet, amely többek között lehetővé tenné a japán haderő külföldön való bevetését is, ezért Kelet-Ázsia országaiban komoly kritikával fogadták. Az USA és a Fülöp-szigetek ugyanakkor üdvözölte a döntést, hiszen bár új japán biztonsági törvény önmagában nem teszi lehetővé, hogy a Fülöp-szigetek hadba lépése esetén Japán közvetlen katonai segítséget nyújtson partnerének, viszont az USA számára nyújthat támogatást Tokió, amelyet Washington akár délkelet-ázsiai szövetségese védelmének

érdekében is igénybe vehet.[37] Novemberben pedig a haditechnikai eszközök átadásáról született újabb kétoldalú egyezmény, miközben a két ország a vendégerők helyzetéről is tárgyalásokat kezdeményezett.[38] Az év végére ugyanakkor az is nyilvánvalóvá vált, hogy szükség esetén Japán a Dél-kínai-tengerre is hajlandó tengeri vagy légi őrjáratokat küldeni, támogatva az USA műveleteit a kínai mesterséges szigetek környékén.

A kapcsolatok jövője

A filippínó-japán biztonsági kapcsolatok rövidtávú jövőbeni alakulására a fentiek mellett számos friss fejlemény kínál útmutatást. Január végén a japán császári pár manilai látogatása várhatóan elősegíti a védelmi kooperáció további elmélyítését, amelyről akár a legfelsőbb szinten is megállapodás születhet. Áprilisban **Gen Nakatani** védelmi miniszter szintén a Fülöp-szigetekre látogat, hogy egyeztetéseket kezdeményezzen a titkos katonai hírszerzési adatok megosztásáról, de az elemzők szerint akár radarrendszerek és repülőgépek eladásáról is tárgyalhat.[39] Várhatóan japán dél-kínai-tengeri „beavatkozása” és a régóta esedékes vendégerőkről szóló egyezmény megkötése is csupán idő kérdése. Vagyis a tendencia folytatódik, az együttműködés erősödik.

Hosszú távon már nehezebb biztos prognózist adni, hiszen a folyamatot számos tényező befolyásolhatja. Egyrészt a két ország lehetséges belpolitikai irányváltásai, hiszen 2016 májusában a Fülöp-szigeteken elnökválasztást tartanak, az új vezetés pedig korántsem biztos, hogy fenn kívánja tartani a Kína ellenes politikát, másrészt **Abe** szakítása a pacifista célokkal Japánban sem aratott maradandó tetszést, így délkelet-ázsiai biztonságpolitikája is elképzelhető, hogy módosításra szorul. A másik fontos tényező az Egyesült Államok Kína politikája és a „kiegyensúlyozás” koncepció jövője. Ha a legfőbb szövetséges szuperhatalom képtelen lesz érvényesíteni akarátát, ill. a novemberi elnökválasztást követően más politikai prioritást fogalmaz meg, úgy az a szövetségesei viselkedését, egymáshoz fűződő kapcsolatát is módosíthatja. Összességében azonban megállapítható, hogy a filippínó-japán biztonsági kapcsolatok további erősödésével kell számolnunk.

[1] VLAHOS, Michael: The Blue Sword. Newport, Naval War College Press, 1980, 163.

[2] A hadtörténeti eseményekről részletesebben lásd: GORDON, John: Fighting for MacArthur: The Navy and Marine Corps' Desperate Defense of the Philippines. Annapolis, Naval Institute Press, 2011. és ROTTMAN, Gordon L: Japanese Army in World War II: Conquest of the Pacific 1941-42, Oxford, Osprey Publishing, 2005.

[3] WOODWARD, Vann C: The Battle for the Leyte Gulf. New York, Skyhorse Publishing, 2007. 1.

[4] <https://www.pinterest.com/pin/528821181215124184/>

[5] Részletesebben: KLEMENSITS, Péter: A bataani halálmenet. In: BBC History: A világtörténelmi magazin, 7. szám, (2014) 48-53.

[6] Egyes források ennél kevesebb halottat említenek, míg mások az áldozatok számát 1,1 millióra teszik. GRUHL, Werner: Imperial Japan's World War II, 1931-1945. Transaction Publishing, 2007, 143-144. World War II Database <http://ww2db.com/country/philippines> (2015.12.28) World War II and Japanese Occupation 1941 – 1945 <https://www.ualberta.ca/~vmitchel/fw6.html> (2012.12.28)

[7] SE, Wang: The Philippines should not Forget History. China.org, August 28, 2015 http://www.china.org.cn/opinion/2015-08/28/content_36443225.htm (2015.08.13)

[8] Diplomatic Relations Between the Philippines and Japan. Official Gazette <http://www.gov.ph/diplomatic-relations/ph-jp/> (2015.12.10.)

[9] DE CASTRO, Renato Cruz: Exploring a 21st-century Japan-Philippines Security Relationship – Linking Two Spokes Together? In: Asian Survey, Vol 49, No. 4. (2009) 707-708.

[10] WURFEL, David: Japan-Philippine Relations: Economic and Cultural Determinants of Mutual Images in an Unequal Cooperative Dyad. Paper presented at AAS, Chicago, March 21-23, 1986 <http://davidwurfel.ca/japan/japan-philippine-relations-economic-and-cultural-determinants-of-mutual-images-in-an-unequal-cooperative-dyad> (2016.01.11)

[11] Az 1977-ben meghirdetett Fukuda doktrína (amelyet manilai látogatásán **Takeo Fukuda** miniszterelnök jelentett be) Japán és az ASEAN országok közötti bizalomépítésre és a gazdasági együttműködésre helyezte a hangsúlyt, vagyis békés eszközökkel igyekezett japán befolyását növelni a térségben.

[12] A Fülöp-szigetek esetében a vitatott hovatartozású Spratley-szigetekhez tartozó Mischief Reef Kína általi elfoglalása 1995-ben, Japán számára pedig a kelet-kínai-tengeri érdekeltségeinek (Senkaku-szigetek) veszélyeztetése mindennél világosabb üzenetet hordozott Peking jövőbeli terveit illetően.

[13] DE CASTRO: 708.

[14] <http://www.zerohedge.com/news/2014-05-13/how-japan-became-irrelevant-and-how-china-took-its-place-explained-one-chart> (2015.12.21.)

[15] Többek között az ASEAN-Japán Fórum, az ASEAN-Japán Summit és az ASEAN+3 kínált erre megfelelő alkalmat.

[16] Japán elsősorban a katasztrófa-elhárítás területén nyújtott rendkívüli támogatást a

Fülöp-szigeteknek, a segítséget pedig gyakran gazdasági segélyezéssel és fejlesztési támogatásokkal is kibővítette. DE CASTRO: 709.

[17] DE CASTRO: 710-711.

[18] A védelmi miniszter elnevezés csupán 2007-től vált hivatalossá.

[19] DE CASTRO: 711.

[20] 2007 szeptemberében a Japán-Fülöp-szigetek gazdasági partnerségi megállapodás aláírásával a kooperáció tovább mélyült, ezért a Manila-Peking közeledésnek nem volt valódi alternatívája. DE CASTRO: 712. és WALLACE, Corey: Japan's New Southern Strategy. In: Canadian Naval Review, Vol 9, No. 4 (2014) 11.

[21] DE CASTRO, Renato Cruz: The Aquino Administration's 2011 Decision to Shift Philippine Defense Policy from Internal Security to Territorial Defense: The Impact of the South China Sea Dispute. In: The Korean Journal of Defense Analysis, Vol 24, No. 1 (2012). 82-83.

[22] Aquino a Japánnal kiépítendő szövetség érdekében még a Kínával fennálló szoros gazdasági kapcsolatok lazítását is elfogadhatónak tartaná.

[23]

<http://www.wsj.com/articles/chinas-naval-abilities-test-asias-insecurities-1432724142>

[24] Első alkalommal 2006-2007-ben töltötte be a tisztséget.

[25] FACKLER, Martin: Amid Chinese Rivalry Japan Seeks More Muscle. In: The New York Times, December 17, 2013

http://www.nytimes.com/2013/12/18/world/asia/japan-moves-to-strengthen-military-a-mid-rivalry-with-china.html?src=recg&_r=0 (2015.12.13)

[26] Japan-Philippines Joint Statement on the Comprehensive Promotion of the "Strategic Partnership"

between Neighboring Countries Connected by Special Bonds of Friendship. Ministry of Foreign Affairs of Japan, 27 September 2011

http://www.mofa.go.jp/announce/pm/noda/joint_statement110927.html (2015.12.30.)

[27] MCCAUSLAND, Jeffrey D: Deterrence, the Twenty-first Century, and the Pivot. In: TOW, William T – STUART, Douglas: The New US Strategy towards Asia – Adapting to the American Pivot. New York, Routledge, 2015. 53-55.

[28]

<http://www.tokyofoundation.org/en/topics/japan-china-next-generation-dialogue/power-shift-and-power-transition> (2015.10.11.)

[29] TIEZZI, Shannon: How China Justifies its ADIZ and How it could Do Better? In: The Diplomat, December 04, 2013

<http://thediplomat.com/2013/12/how-china-justifies-its-adiz-and-how-it-could-do-better/> (2015.12.13)

[30] CHALK, Peter: Rebuilding while performing: Military Modernisation in the Philippines. Special Report by the ASPI, June, 2014 12.

https://www.aspi.org.au/publications/rebuilding-while-performing-military-modernisation-in-the-philippines/SR68_Philippines.pdf (2015.10.14.)

[31] <http://www.ejiltalk.org/wp-content/uploads/2013/12/0912ChinaSeaTerritory2.png>

[32] PARAMESWARAN, Prashanth: Japan, Philippines Boost Defence Ties. In: The Diplomat, February 04, 2015

<http://thediplomat.com/2015/02/japan-philippines-boost-defense-ties/> (2015.10.07.)

[33] PARAMESWARAN, Prashanth: Japan Wins New Philippine Defense Deal. In: The Diplomat, April 24, 2015

<http://thediplomat.com/2015/04/japan-wins-new-philippine-defense-deal/> (2015.10.07.)

[34] 2013 és 2015 között Kína a fennhatósága alatt lévő Spratley-szigetekhez tartozó korallzátonyok nagy részét mesterséges szigetekké alakította, melynek során repülőtereket, kikötőket és más katonai létesítményeket épített fel.

[35] DE CASTRO, Renato Cruz: President Aquino's Visit to Tokyo Boosts Philippine Japan Partnership in Maritime Security. Asia Maritime Transparency Initiative, June 10, 2015

<http://amti.csis.org/president-aquinos-visit-to-tokyo-boosts-philippine-japan-partnership-in-maritime-security/> (2015.12.10.)

[36] <http://amti.csis.org/atlas/>

[37] PANDA, Ankit: Philippines Welcomes Japan's New Security Legislation. In: The Diplomat, September 21, 2015

<http://thediplomat.com/2015/09/philippines-welcomes-japans-new-security-legislation/> (2015.11.30.)

[38] A vendégerők jogállásáról szóló egyezmény lehetővé tenné a japán haditengerészet számára a filippínó bázisok használatát.

[39] PARAMESWARAN, Prashanth: Japan's Defense Minister to Visit Philippines to Boost Security Ties. In: The Diplomat, January 08, 2016

<http://thediplomat.com/2016/01/japans-defense-minister-to-visit-philippines-to-boost-security-ties/> (2016.01.12.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

CHALK, Peter: Rebuilding while performing: Military Modernisation in the Philippines,

Special Report by the ASPI, June, 2014 12.

https://www.aspi.org.au/publications/rebuilding-while-performing-military-modernisation-in-the-philippines/SR68_Philippines.pdf

DE CASTRO, Renato Cruz: Exploring a 21st-century Japan-Philippines Security Relationship – Linking Two Spokes Together? In: Asian Survey, Vol 49, No. 4. (2009) 691-715.

DE CASTRO, Renato Cruz: President Aquino's Visit to Tokyo Boosts Philippine Japan Partnership in Maritime Security. Asia Maritime Transparency Initiative, June 10, 2015
<http://amti.csis.org/president-aquinos-visit-to-tokyo-boosts-philippine-japan-partnership-in-maritime-security/>

DE CASTRO, Renato Cruz: The Aquino Administration's 2011 Decision to Shift Philippine Defense Policy from Internal Security to Territorial Defense: The Impact of the South China Sea Dispute. In: The Korean Journal of Defense Analysis, Vol 24, No. 1 (2012). 67-87

Diplomatic Relations Between the Philippines and Japan. Official Gazette
<http://www.gov.ph/diplomatic-relations/ph-jp/>

FACKLER, Martin: Amid Chinese Rivalry Japan Seeks More Muscle. In: The New York Times, December 17, 2013
http://www.nytimes.com/2013/12/18/world/asia/japan-moves-to-strengthen-military-amid-rivalry-with-china.html?src=recg&_r=0

GORDON, John: Fighting for MacArthur: The Navy and Marine Corps' Desperate Defense of the Philippines. Annapolis, Naval Institute Press, 2011.

GRUHL, Werner: Imperial Japan's World War II. 1931-1945. Transaction Publishing, 2007

Japan-Philippines Joint Statement on the Comprehensive Promotion of the "Strategic Partnership" between Neighboring Countries Connected by Special Bonds of Friendship. Ministry of Foreign Affairs of Japan, 27 September 2011
http://www.mofa.go.jp/announce/pm/noda/joint_statement110927.html

KLEMENSITS, Péter: A bataani halálmenet. In: BBC History: A világtörténelmi magazin, 7. szám, (2014) 48-53.

MCCAUSLAND, Jeffrey D: Deterrence, the Twenty-first Century, and the Pivot. In: TOW, William T – STUART, Douglas: The New US Strategy towards Asia – Adapting to the American Pivot. New York, Routledge, 2015. 53-73.

PANDA, Ankit: Philippines Welcomes Japan's New Security Legislation. In: The Diplomat, September 21, 2015
<http://thediplomat.com/2015/09/philippines-welcomes-japans-new-security-legislation/>

PARAMESWARAN, Prashanth: Japan's Defense Minister to Visit Philippines to Boost Security Ties. In: The Diplomat, January 08, 2016
<http://thediplomat.com/2016/01/japans-defense-minister-to-visit-philippines-to-boost-security-ties/>

PARAMESWARAN, Prashanth: Japan, Philippines Boost Defence Ties. In: The Diplomat, February 04, 2015
<http://thediplomat.com/2015/02/japan-philippines-boost-defense-ties/>

PARAMESWARAN, Prashanth: Japan Wins New Philippine Defense Deal. In: The Diplomat, April 24, 2015
<http://thediplomat.com/2015/04/japan-wins-new-philippine-defense-deal/>

ROTTMAN, Gordon L: Japanese Army in World War II: Conquest of the Pacific 1941-42, Oxford, Osprey Publishing, 2005.

SE, Wang: The Philippines should not Forget History. China.org, August 28, 2015
http://www.china.org.cn/opinion/2015-08/28/content_36443225.htm

TIEZZI, Shannon: How China Justifies its ADIZ and How it could Do Better? In: The Diplomat, December 04, 2013
<http://thediplomat.com/2013/12/how-china-justifies-its-adiz-and-how-it-could-do-better/>

VLAHOS, Michael: The Blue Sword. Newport, Naval War College Press, 1980

WALLACE, Corey: Japan's New Southern Strategy. In: Canadian Naval Review, Vol 9, No. 4 (2014) 11

WOODWARD, Vann C: The Battle for the Leyte Gulf. New York, Skyhorse Publishing, 2007. 1.

World War II and Japanese Occupation 1941 – 1945
<https://www.ualberta.ca/~vmitchel/fw6.html>

World War II Database <http://ww2db.com/country/philippines>

WURFEL, David: Japan-Philippine Relations: Economic and Cultural Determinants of Mutual Images in an Unequal Cooperative Dyad. Paper presented at AAS, Chicago, March 21-23, 1986
<http://davidwurfel.ca/japan/japan-philippine-relations-economic-and-cultural-determinants-of-mutual-images-in-an-unequal-cooperative-dyad>

Készítette: Klemensits Péter